

Juliana's werkbezoek aan Alkemade op 20 mei 1954

Alfred Bakker

In de jaren 1953-1955 was koningin Juliana heel eenzaam. De spanningen met prins Bernhard kwamen in 1956 tot een uitbarsting: de Greet Hofmans-affaire. Midden in die eenzame periode bracht de koningin een tweedaags werkbezoek aan dorpen in Rijnland en aan Leiden, grotendeels alleen. De prins volgde een eigen programma met industriële en militaire accenten. In Oude Wetering stond relatief veel op het programma. De koningin kreeg er onder andere een mokkaservies, waarvan een identiek servies nog steeds te bewonderen is in de seniorenwoning van de maker.

Alphen-Rijnsaterwoude-Leimuiden

De koningin kwam om half tien aan bij de grens van Rijnland. Na bezoeken aan Woerden, Bodegraven, Zwammerdam, Nieuwveen en Ter Aar bezocht de majesteit Alphen aan den Rijn, vanwaar men vertrok naar Leimuiden.

Onderweg week het gezelschap in Rijnsaterwoude af van het programma, vrijwel zeker op verzoek van de sociaal voelende koningin. Zij legde een bliksembezoek af bij Apollonia van der Breggen. Op 24 augustus 1954 zou 'tante Ploon' honderd jaar worden: "Toen de koningin Apollonia zag, wipte ze uit de auto en drukte de overgelukkige oudste inwoner van Rijnsaterwoude op de brug voor haar huisje de hand."

De autotocht ging verder naar het raadhuis van Leimuiden. Daar stond burgemeester Bakhuizen tussen de inwoners

- met oranje sjerpen - de koningin op te wachten. De kranten maken geen gewag van festiviteiten. Na een spontane gift aan een collectant van de Stichting 40-45 ging Juliana bij de Tolbrug aan boord van de rijkspolitieboot R.P.10, die haar via de Drecht naar de Oude Wetering bracht. Veel boten volgden de politieboot. De verslaggevers hadden het over 'een vloot'.

Oude Wetering

De vloot voer aan het eind van de Drecht de Oude Wetering op. Langs de oever stonden op de Kerkstraat en de Veerstraat van Oude Wetering veel mensen te wachten. Het muziekgezelschap Liefde voor Harmonie blies er dapper op los. Het Wilhelmus stond niet op het programma. Om in elk dorp met het volkslied begroet te worden, was te veel van het goede voor de vorstin.

Op het Braassemermeer aangekomen zag zij wel honderd gepavoiseerde (met rijen vlaggen versierde) schepen, waarlangs de R.P.10 koers zette naar Paviljoen De Brasem van Ad Zegers, daar waar nu het Watersportcentrum Braassemermeer gevestigd is. Toen de koningin aan land kwam verwelkomde burgemeester E.J.M. Kolfshoten Hare Majesteit hartelijk in het watersportcentrum.

Autoriteiten en notabelen

Rechts op de achtergrond van de foto hiernaast staat Piet de Bil (5), opperwachtmeester der rijkspolitie. De uit Zeeland afkomstige politiemann, ook bekend als 'Opper De Bil', had een jaar eerder gejubileerd met 25 jaar trouwe dienst. Volgens de verslaggevers waren verder aanwezig A.H.J. de Beste (o.a. secretaris van de Nederlandse Waterskisportvereniging), C. van Boekel (voorzitter van de zeilvereniging Braassemermeer, P.S. Foortse (vereniging Braassemermeer en penningmeester Nederlandse Waterskisportvereniging), W.A. van Harteveld (gemeentesecretaris) en P.C. Krispijn (voorzitter VVV Oude Wetering). Julia Hogenboom en Door Schrama (dochter van voorzitter Dirk Schrama van het veilingbestuur Eendracht Maakt Macht) boden de koningin een fruit- en groentemand aan.

Kopjes voor de koningin

Het programma van het koninklijke bezoek aan Oude Wetering werd pas begin mei 1954 bekend. Pottenbakker Christiaan Groothoff was op het idee gekomen om een 'mokkaservies' voor de koningin te maken. Hij had in 1951 al een theeservies gemaakt in opdracht van de gemeente Alkemade. Dat bestond uit een theepot

Burgemeester Kolfshoten (1) stelt de wethouders en notabelen voor aan koningin Juliana. De verslaggevers van de kranten noteerden diverse namen van personen, waarvan we enkele herkennen op de foto. Onder hen wethouder (slager) Cees van der Meer (2), Piet Verdel, later beheerder van de Noorderhem (3), M.R. van der Veld, raadslid en secretaris VVV Oude Wetering (4) en L.A.N. van Dommelen, hoofdcommissie (6).

De theepot en één van de kop en schotels uit 1951 in het Museum Oud Alkemade.

en een set van 36 koppen en schotels, alle beschilderd met het gemeentewapen van Alkemade op een koningsblauwe achtergrond. Op eigen initiatief maakte hij nu een vierdelig mokkaservies in tweevoud.

Volgens Groothoff kwam de klei uit Gouda. Daar stond de Nederlandsche Krijtfabriek van S. Vingerling & Zonen. Vingerling betrok allerlei kleisoorten uit het buitenland en maakte er mengsels van naar de wensen van pottenbakkers.

Voor het maken van de kopjes had Groothoff een gipsen mal gemaakt. Hij wierp een klont klei in de gipsen mal op een elektrische draaischijf. Het gips, zo'n drie centimeter dik, nam het vocht uit de klei op. De pottenbakker haalde een hendel over waarop een mes vast gebout was. Door het mes dicht op de vorm te zetten met de hendel werd de klei tegen de binnenwand van de mal geperst. De overtolige klei vond met een duim een uitweg naar boven, waar het met een ander mes afgeschraapt werd.

Mieke van Dommelen biedt het mokkaservies aan de koningin aan. Naast haar Julia Hogenboom (niet goed zichtbaar) en Door Schrama met de fruit- en groentemand.

Het kleien voorwerp was door het vochtverlies wat gekrompen. Na enige uren drogen kon het voorwerp met een of twee handen voorzichtig uit de mal getrokken worden. Daarna zette een werknemer oortjes aan de kopjes. De kopjes werden gebakken in 'het fabriekje', in de op turf gestookte oven met schoorsteen op het achterterrein van Potterie 'De Boerderij' op Veerstraat 40.

Na te zijn afgekoeld werden de kopjes door de medewerkers geglazuurd en met een penseel van een gouden rand voorzien; daarna gingen ze voor een tweede keer de oven in. De binnenkant, oren en voeten van de kopjes kregen een gouden kleur en de buitenkant van de kopjes en schotels de kleuren blauw, groen, roze en lichtblauw. Groothoff kocht er nog een verzilverd dienblad bij waarop de kopjes aan Hare Majesteit aangeboden konden worden. Mieke van Dommelen, dochter van de commies, mocht het servies aan de Koningin overhandigen. Groothoffs geste stond niet in het oorspronkelijke programma.

Ski-demonstratie op de Braassem

Het organiserend comité had stoelen geplaatst op het natte grasveld van Paviljoen De Brasem. Ondanks het gure weer werd er thee geschonken, onmiskenbaar uit de kopjes van het gemeentelijke servies van Potterie De Boerderij uit 1951. De Koningin nam de vlootshow af van de

honderd versierde bootjes op het meer. Het gezelschap volgde de demonstraties op het Braassemermeer van de toen beroemde waterskiër Frans van Watingen. De sport was in die tijd vrij nieuw in Nederland. Van Watingen had waterskiën geleerd aan de Franse Rivièra. Hij had al eerder een demonstratie gegeven in deze contreien. "Waterski-acrobaat suisde over de Brasem" was een krantenkop in juli 1952. Hierna was Van Watingen instructeur geworden van de waterskisportvereniging Braassemermeer.

C. van Boekel, voorzitter van de zeilvereniging Braassemermeer, gaf een uiteenzetting over de betekenis van de watersport voor deze omgeving, waarbij hij tevens uitweidde over de plannen die de vereniging in petto had: de inrichting van een groot recreatiecentrum. Van Boekel wist dat de prinsessen Beatrix en Irene ook van watersport hielden. Hij sprak de hoop uit dat zij nog eens naar De Brasem zouden komen. Ook hoopte hij de koninklijke familie met het jacht Piet Hein te mogen begroeten in het nieuw geplande watersportcentrum.

De koninklijke vloot vaart verder

Het programma in Oude Wetering bevatte zo veel onderdelen, dat het draaiboek van het werkbezoek in de knel dreigde te komen. Onder het gezelschap bij Paviljoen De Brasem bevond zich ook (incognito) de burgemeester van Woubrugge, de volgende stop. De koningin ging om 16.25 uur weer aan boord van de R.P.10 die via het Braassemermeer en het Paddegat koers zette naar de Woudwetering. Burgemeester J.C. van Wageningen was een oude rot in het vak vergeleken met Kolfshoten. Hij was al acht jaar burgemeester van Woubrugge en kende de omgeving op zijn duimpje. Hij kon zich dus een frivoliteit veroorloven. Waar hij de grens van Alkemade en Woubrugge op het Braassemermeer vermoedde, haalde Van Wageningen zijn ambtsketen tevoorschijn. Dat mocht op eigen gebied. Hij onthulde zijn functie. De koningin was verrast. Van Wageningen vervolgt verder in zijn herinneringen: "Volkomen medelevend gaf zij de wens te kennen, dat kleinnood eens even in handen te mogen hebben; dat was haar nog nooit overkomen. De ambtsketen in koninklijke handen, dat kan van weinig ketens worden gezegd!"

De koningin nipt thee uit een kopje van het servies uit 1951

Op de Woudwetering meerde de politieboot aan bij de los- en laadplaats voor de Nederlandse Hervormde Kerk te Woubrugge. Langs beide oevers van de Woudwetering wederom heel veel mensen, vlaggen en bloemen, en wuivende bewoners van het Hervormde Rust- en Weeshuis (huidige Woudsoord).

Via Koudekerk vervolgde de koningin haar reis naar de Spanjaardsbrug vanwaar ze gezamenlijk met haar gemaal Leiden bezocht.

Het was nog lang onrustig rondom het Braassemmeer. In vele dorpen was er 's avonds "een soort kermisachtige jool, echter zonder speciale kermisattracties", aldus Van Wageningen.

Epiloog

Na afloop van het koninklijke bezoek kregen de organisatoren en andere betrokkenen een bronzen herdenkingsplaatje van het gemeentebestuur. Ook Piet de Bil kreeg zo'n plaatje. Zijn weduwe heeft het plaatje geschonken aan de Stichting Oud Alkemade.

De plaquette t.g.v. de vlootshouw van 20 mei 1954.

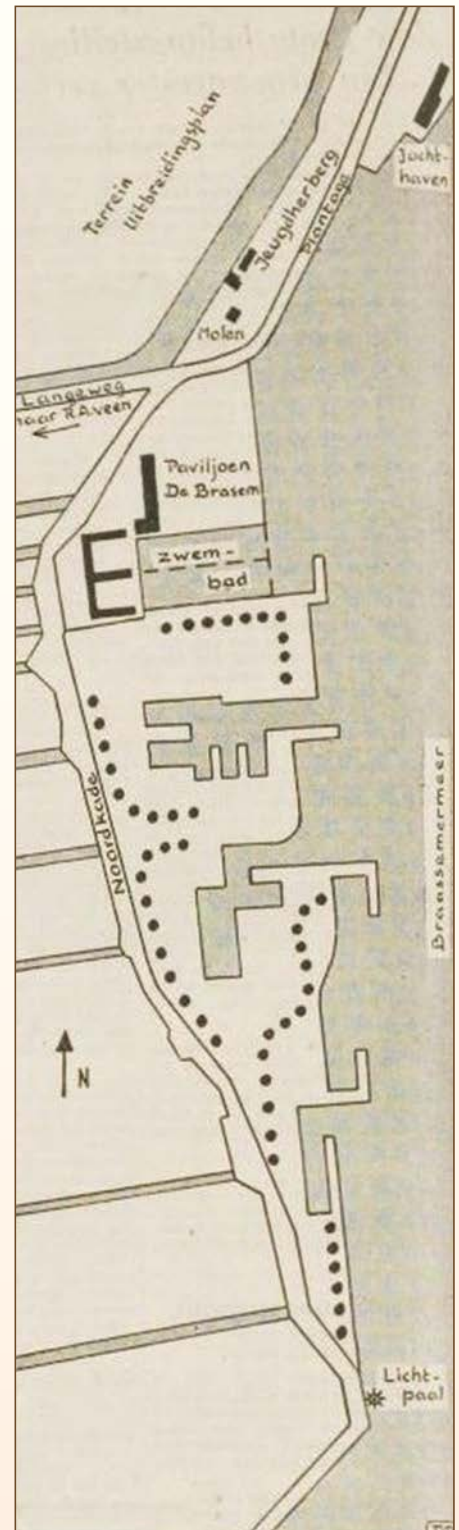
Michel van der Plas heeft een tekst over Koninginnedag geschreven voor Wim Sonneveld. Hij laat de opperstalmeester over de vele schenkingen zeggen: "En d'r wordt wat aangedragen. Kijk, en dan gaat het erom dat je Hare Majesteit discreet ontlast, nietwaar? En dan zelf even de geschenken ongemerkt achter de rodo-dendrons sodemieteren."

Mocht dat het lot zijn geweest van het aangeboden servies, dan is er gelukkig nog een reserve servies. In een seniorenwoning van de Googherweide, waar de inmiddels 97-jarige pottenbakker woont, staat een mokkaservies. Het bestaat uit vier delicate, fragiele kopjes en schotels. Ze zijn prachtig beschilderd in goud, blauw, groen, roze en lichtblauw, van koninklijke allure zou je kunnen zeggen. En dat is nog waar ook!

BRONNEN:

- J. W. KRET (1994): HET HART OP DE HOEK. EEN KIJKE IN DE GESCHIEDENIS VAN HET PLAATSELIJK BESTUUR VAN DE GEMEENTE ALKEMADE EN HAAR HUISVESTING.
- LEIDSE COURANT EN LEIDSCH DAGBLAD, DIVERSE EDITIES UIT 1954.
- J. C. VAN WAGENINGEN (1984): IK HERINNER MIJ... (9) JACOBSLADDER 1984-5, PP. 15-16.
- JOLANDE WITHUIS (2016): JULIANA. VORSTIN IN EEN MANNENWERELD. AMSTERDAM, DE BEZIGE BIJ.

Met dank aan: **Christiaan Grothoff, Volkert Grothoff, Joop Kret** (foto's Juliana) en **Gerard van der Meer**.

Het plan voor een recreatiecentrum uit 1954.

De kopie van het mokkaservies in de woonkamer van C. Grothoff.